

PUK!

PODIVNÉ UMENOVEDNÉ KATAKLYZMY

Č. 3

F E D I M

5 . j ú n a

2 0 2 2

ovlašník

I stá Gertrúda sa raz tak zasekla, že si divadelníci pamätajú len jej frázu: „je ruža, je ruža, je ruža...“. Tento citát je osteň pre všetky humanitné vedy, ktoré ho interpretujú ako ľudskú márnosť vymaniť sa zo zaužívaných kolají. Ževraj máme dejiny i budúcnosť dané a nič s tým nenarobíme. To nikomu nenapadlo na ňu reagovať slovami: „je ruža, je trŕň, je list, je stonka...?“

Nuž, má šťastie, že sa nedožila FEDIM-u, pretože tu by jej stereotypnosť nikto netoleroval. Tisovský festival má v sebe totiž celý ekosystém všetkých pôvabných rastlín, vrátane fotosyntézy, ktorá začne počas raňajok a končí posledným výpredajom nápadov. Nepukla by si ani počas programu, ktorý šiel proti prúdu, karhal i poučal, okypil i preosial. FEDIM skutočne zhŕňa všetky plody Slovenska (i keď Nitra má skutočne bohaté semä). Nedbajúc sa odrody, oberajú sa aj mladé, aj tie jemne prezreté kusy. A výpredaj nápadov? Túhy mladosti! Aj generálny riaditeľ zabubnoval, aj porotkyňa zavtipkovala. Tu sa s nejakou suchopárnosťou ďaleko nedostaneš...

Napriek žiarivým chvíľam (či možno práve kvôli nim) sa mi tieto hriadky nepíšu ľahko. Pomaličky sa totižto dostávame do finále a je otázne, či sa s Gertrúdou vysporiadal aj zvyšok sveta, čo jemne pochybujem. Včera mi aj nostalgicky vypadla slza z oka a počul som, že sa na nej pošmykla jedna tanečníčka v rámci nočnej diskotéky. Ale nezúfaj, tu nie je dôležité vyhrať, ale zúčastniť sa a vystaviť svoje korene tvorivej a ľudskej vlahy. Koniec koncov, nepamätám si, že by sa hovorilo, že súťažná revnivnosť ruže prináša. Ach, idem sa radšej dobre poliať.

MOL

foto: Samo Trnka

Priveľa mien je v kalendári

Nepospal som si. Keď sa tá ráno pivo spýta, prečo ešte vylihuješ, keď ono už chce ísť von, poslúchneš. Cestou do redakcie som stretol nejakých volne pohodených členov súborov. Pýtal som sa, či sú hore už alebo ešte; odpovede boli nekonkluzívne.

Ktovie, kedy šla spať tá zlatučká východniarka, čo som sa s ňou včera zoznámil. Betka. Možno. Možno Božka. Svojej pamäti nemôžem dôverovať, je to bars planý telefónny zoznam.

Borka bola smutná, keď som jej povedal, že som ju nepočul spievať. No ale sa nedalo, keď ma zobral na borovičku Marek Stejskal. Kriste, čo to hovorím, veď to je Mišo! Určite Mišo. Ak nie Marcel. Ale to takmer určite nie, lebo Marcel je predsa muž Martinky, čo robí v bare. Prípadne Maroš. Prípadne Mišky.

Pekné chvíle boli včera. Bol som pozrieť Etelky z Mudroňky a tak sa mi páčilo, že som za nimi zbehol im to povedať. Veľmi ich to potešilo. Našťastie sa so mnou nikto z nich nezoz-

známil, tak si nabudúce neurobím hanbu, že si ich nepamätám.

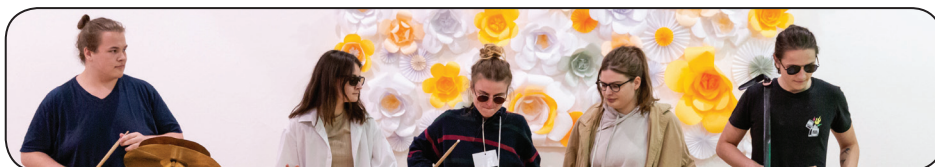
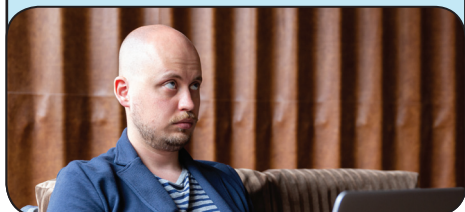
Hanbu som si spravil s Kristínou. To, že je Kristína, to som si pamätal. Lenže som si myslel, že je žena Miša. A Mišo má pritom Karin. Podľa mňa máme priveľa mien v kalendári. Považujem za podlé, že na jedno písmeno je viacero mien. Takí Vietnamci sú všetci Nguyen a tu sú. Teda, tam.

A to ani nezačínajme o Kuboch! Je to tu prekubené! Jeden tu pre mňa píše, druhý fotí a tretí do mňa od pohľadu leje borovičku. Nikdy som si nie istý, či aj ten, aj ten, aj ten je naozaj Kubo, alebo sa mi to zialo. Čo keby bol jeden z nich, ja neviem, Jozef?

Jozef tu v Tisovci je jeden tiež, ale ja som si myslel, že je to Jano. Ale on je pritom Juraj. Ešteže na festival nechodí, stretli sme sa v pizzerii Damián.

No nič, festival sa dnes končí, rozídeme sa domov. O rok sa s vami veľmi, veľmi rád zoznámim znova.

STANO TRNKA

KLAMÁRKA

Ajelet Gundar Gošen – Marica Šišková – DRIM pri ZUŠ J. Rosinského – Nitra

DRIM nám opäť dal zabráť :-)

Kniha Ajelet Gundar Rošen Klamárka inšpirovala nitriansky súbor DRIM k vzniku rovnomennej inscenácie. Život nenápadného mladého dievčaťa, ktoré si normálne sotva niekto všimol, naberá nový kurz, keď krivo obviní bývalú mediálnu hviezdu zo sexuálneho zneužitia. Zo škaredého káčatka sa stáva hviezda, ktorá je v stredobode záujmu spoločnosti. Konečne všetci vidia, že Nufer existuje, je na titulkách novín, jej tvár svieti z obrazoviek. Na základe nevinnej lži sa k nej začnú lepšie správať rodičia, psychológovia, rovesníci, stáva sa hrdinkou, ktorá je vzorom ostatným. Lož začína žiť svojím vlastným životom a vystúpiť z neriadeného vlaku už nie je jednoduché. Literárny príbeh dievčiny Nufer súbor spracoval do mozaiky monológov rôznych postáv, ktoré jej klamstvo nejakým spôsobom ovplyvňuje. Ide o sestru žiarliacu na sestrinu „slávu“, kamaráta Lea, ktorý bol svedkom udalosti a jediný vie, že Nufer klame, naozajstnú obeť znásilnenia, ktoré je dôsledkom nenávisti znepríate-

lených národov, krivo obvinenú mediálnu superstar Avišaja Milnera, spoznávame dokonca aj trápenie jeho kocúra, atď. Postoje spomínaných jednotlivcov k situácii sú rôzne – od jej odsúdenia až po snahu z nej profitovať. Príbeh i posolstvo sa nám nevyjavujú chronologicky, ale dešifrujeme si ich až po zhladnutí všetkých monológov. Herecké výkony sú veľmi vyrovnané a koncentrované, režijný koncept spojiť psychické vypätie spolu s fyzickým (lozenie po konštrukciách z kovových hrazdičiek a drevených dosiek) vyžadoval určite veľa hodín tréningu. Funkčná scénografia umožnila mnohé premeny, podľa ktorých sa dali identifikovať prostredia jednotlivých postáv – od intímnych uzavretých po verejné – s účasťou ľudí s prekrytými tvármi. Jednotlivé jej časti boli zástupným znakom iných postáv. Hudba, resp. zvuková zložka prenášala tému lži a hla-

dania pravdy v mediálnom balaste do širších spoločenských súvislostí – z Izraela aj k nám na Slovensko. Veľmi ľahko sme mohli podľa hlasu identifikovať osobnosti našej nekultúrnej politickej scény chrliacich jedno klamstvo za druhým. Šoubiznis, sociálne siete, konšpiračné médiá prispôsobujú pravdu svojmu účelu – zaujať a získať sledovanosť, vplyv a moc. Na konci hry sme boli nepriamo obvinení zo spoluúčasti. Asi právom. Mám len jednu zásadnú výhradu. Tempo a čas jednotlivých situácií by sa mali prispôbiť výstavbe rytmu celej inscenácie. Snaha spojiť do celku desať rovnocenných monodram – lebo takú kvalitu jednotlivé situácie majú – je pre divákovo vnímanie nesmierne vyčerpávajúce. Obzvlášť, keď postavy riešia rovnaký problém. Ale inak ďakujem za všetko, nad čím premýšľate a nútite aj nás.

ALENA WEISEL LELKOVÁ

Prechádzky jarom

(rozhovor s tvorcami)

Divadelný súbor DRIM tvorí partia minuloročných absolventov zo Základnej umeleckej školy J. Rosinského v Nitre. Na ZUŠ-ke sa im ale páči, tak tam ešte zostali a vedúca Marica dúfa, že ešte nejaký ten čas zostanú. V tejto zostave spolu fungujú už sedem rokov.

Ako sa divadelnému súboru DRIM podarilo prežiť coronu?

My sme v tomto taký, dá sa povedať odvážny. Trošku sme porušovali pravidlá. Málinko sme si to ospravedlnili tým, že nás je len osem. Na inscenácii sme pol roka pracovali online, pretože ZUŠ-ku nám zatvorili. Aj keď sa konečne trošku uvoľnili podmienky, školy ostali stále zatvorené. Vtedy sme skúšali kade tade. Najprv v novom divadle v Matici, potom na krajskom osvetovom stredisku, proste sme hľadali možnosti ako pracovať.

Prečo ste siahli práve po knihe Klamárka?

Prišla som s nápadom, že by sme mohli príbeh z knižky Klamárka zinscenovať cez malé monologické výstupy. Celý súbor bol proti, pretože mali pocit, že to bude strašne monotónne, nezábavné a že deviatimi monológmi za sebou úplne zabijeme diváka. Pre

mňa to bola výzva. Príbeh sa mi zdal zaujímavý a sedel mi presne na ich vekovú skupinu. Myslela som si, že by na túto tému mala ich generácia čo povedať. Zároveň sa tam črtala v druhom pláne, ktorá bola mediálna manipulácia a to akým spôsobom to ovplyvňuje práve mladých ľudí.

Ako vzniká inscenácia prostredníctvom internetu?

Najskôr sme vytvorili štruktúru a koncept. Veľmi dlho sme cez Zoom debatovali ako vytvoriť postupnosti a koľko toho divákovi odhaliť. Kedy divákovi povedať, že Nufer klame, alebo ísť cestou, ktorá je v knihe, že čitateľ od začiatku vie, že Nufer klame. Autorka to totiž urobila tak, že vôbec nie je podstatné či klame a vôbec nejde o odhaľovanie pravdy. Podstatné je, ako sa tie postavy k tej pravde a lži postavajú a ako sa následne správajú.

Potom sme skúšali napísať samotné mo-

nologý čo bolo utrpenie, pretože zámer bol taký, že si každý napíše sám. Rozhodili sme si postavy. Štyri postavy sme zobrali priamo s knihy, štyri postavy sme si vytvorili sami. Na javisko sa dostala asi šiesta verzia monológov, takže ich museli prerábať a vylepšovať, z čoho vôbec neboli nadšení. Keďže nie každý z nich ja autorsky zdatný, museli sme sa dať pri písaní do dvojíc.

A čo vznikalo na javisku?

Na javisku sa monológy postupne upravovali a čistili, až prišla fáza, že texty máme hotové. Vtedy som to postavila ešte do takej roviny, že sa začali navzájom režírovať. No a potom sme to začali dávať cele dokopy, čo bola tiež modra. Hneď na začiatku sme zistili, že nám to vôbec nefunguje, pretože postavy a monológy boli príliš odlišné, takže sme to celé museli obrúsiť, aby nám to ako tak držalo v celku.

ŽIF

PIXELOIZMUS

kolektív – Matej Čertík – ZUŠ J. Kresánka – Bratislava

Dá sa divadlom liečiť pixeloizmus?

Generáciu Z, ku ktorej patria aj divadelníci z bratislavského súboru LANO, odborníci nazývajú aj digitálnou generáciou. Dnešné deti sa rodia s palcom na displeji a smart technológie vedia ovládať skôr, než sa naučia zaviazať si šnúrkami na topánkach. Pixeloizmom, chorobou, ktorú nám pomocou interaktívnej ankety v úvode predstavenia diagnostikovali tvorcovia rovnomennej inscenácie, však zjavne netrpia len mladí. Schválne, koľkí z nás si po skončení sotva polhodinového predstavenia takmer okamžite skontrolovali mobil, či im za ten čas niečo neušlo?

Závislosť od obrazovky je reálna vec a štatistiky, ktoré zaznievajú v predstavení, hovoria o tom, že sa v populácii objavuje čoraz častejšie – a nie len v USA, ale aj v našom okolí. Inscenácia samotná je však pozitívnym signálom, že si to mladí ľudia uvedomujú a okrem toho, že dokážu pomenovať príznaky, chcú aj ponúknuť možné východiská. Napokon, jednou z možností, ako nebyť neustále nalepený na obrazovke, je aj robiť divadlo. Ako ním však zaujať natoľko, aby sa podarilo od túžby po displeji odpútať aj niekoho druhého, je už iná vec.

Prechádzky jarom

(rozhovor s tvorcami)

Súbor z čelade DS Lano z Bratislavy našťudoval za roky svojej existencie plejádu úspechov.

Režisér najnovšieho kusu Pixeloizmus Matej Čertík však ochorel a preto som musel čeliť šiestim kusom omladiny. A veruže v nich puká ostrý názor na svet.

Ako sa vám hralo bez prítomnosti režiséra?

Fedor: Bolo to náročné, pretože na poslednom kurze urobil kopu zmien a potom neprišiel.

Matúš: Zároveň nám vypadla spolužiačka a Hana, ktorá ju zaskočila, videla predstavenie po prvýkrát iba pred týždňom.

Inscenácia je plná skečov, etúd, hereckej skratky... Kto je ich primárnym autorom?

Hanka: Predstavenie je autorské a kolektívne.

Aneta: Naš vedúci je v tomto super, že nám necháva všetkým rovnocenný priestor.

Martin: Takto sa nám pracuje veľmi dobre, pretože celkovo nemáme radi zbytočnosti. Chceme tvoriť jednoducho, čisto a s jasným cieľom.

Matúš: Ale aby sa nerozdelili úlohy, že ty

Mentorovanie spravidla v divadle pôsobí odpudivo, preto sa tvorcovia z LANA snažili svoju divadelnú príručku na tému „ako sa rozísť so svojím mobilom“ poňať humorne a odľahčene. To sa im aj kde-tu darí – napríklad pri stelesnení slovnej hračky „v chate – v čete“ či keď nás učia, ako povedať nie notifikáciám. Inokedy však princíp mikroetúd, v ktorých sa ilustrujú už predtým verbálne pomenované javy, divadelne nefunguje. Je to preto, že povedané sa často len duplikuje predvedeným a neumocňuje sa nápadom, ktorý by situáciu ozvláštnil, takže sa dozvedáme dvakrát to isté. Problém je to zvlášť v momentoch, keď situácia neponúka priestor pre dramatickú výstavbu (ako to vidíme napríklad v obraze rodinného obeda, ktorý spoločenský problém

ukazuje, ale nijako zaujímavo nezdivadelňuje).

Ďalšou (s tým súvisiacou) slabinou je tempo inscenácie. Možno je to práve vďaka rýchlej dobe, v ktorej žijeme, no strihovému princípu podávania informácií by svedčala živšia dynamika, ktorá by azda dokázala čiastočne odpútať našu pozornosť aj od logických chýb a nepravdepodobností v inscenácii (napríklad skrat, keď spadne mobil do vane či pantomimická rozlúčka so zmeškaným lietadlom alebo zámena hypertextových odkazov s notifikáciami). A tak, hoci nás inscenátori odrádzajú od častého pozerania do displeja nášho mobilného zariadenia, občas veru divák pri potkýnaní sa tempe inscenácie zvažuje jedno či dve mrknutia na obrazovku.

MARTINA MAŠLAROVÁ

budeš vlk, ty babka a ty strom.

Zakazoval vám režisér na telefón čo i len pomyslieť?

Aneta: Vždy, keď sme ho mali v ruke, dost nám vynadal.

Matúš: Bolo to ale v zdravej forme. Nepreháňal to.

Mala inscenácia a jej posolstvo účinok aj na okolie?

Martin: Áno. Rovesníkom sme ešte počas skúšok napísali správu s otázkami, ktoré boli pre túto tému dôležité. Tak vznikol prieskum, ktorého výsledky sme použili aj v predstavení. Keď sme ho hrali na našom školskom Lanofeste, dost zarezonovalo. Dúfam, že aj medzi

učiteľmi, pretože aj oni nás tlačia do toho, aby sme boli na telefóne aj o tretej ráno. Príchodom Edupage sa mnohé veci zjednodušili, ale aj pokazili. Učiteľia si to niekedy neuvedomujú.

Aj väčšina divadiel utieka do online sveta. Predpokladám, že váš súbor sa mu rázne vyhýba. Ako však trávite voľný čas?

Janka: Komplikovane. Súbor mal pred začiatkom pandémie dvanásť členov, z ktorých polovica odišla z rôznych dôvodov. Bol to pre nás šok.

Fedor: Chvíľu aj vyzeralo, že skončíme, no po čase sa to našťastie začínalo zlepšovať a to aj vďaka tejto inscenácii. Myslím, že aj účinkovanie na FEDIM-e nám vrátilo energiu.

MOL

PROTI PRÚDU

Elena M. Šoltéssová – Pavlína Musilová – DS Elenky z Mudroňky – Martin

A PREDSA SA TO DÁ BEZ PIETNEJ NUDY!

Didaktické divadlo, ktoré sa ponára do slovenskej minulosti, býva zriedkakeď považované za atraktívne. Ak sa hlavnou postavou stane národný dejateľ, či v tomto prípade dejateľka, automaticky očakávame pietnu, priam posvätnú nudu. Súbor Elenky z Mudroňky s inscenáciou Proti prúdu toto očakávané pravidlo o nude vyvracia. S osudom Eleny Maróthy Šoltéssovej diváka zoznamuje s hravosťou príznačnou pre detskú hru, láskavým nadhľadom a neobyčajne ctilivo.

V postavách Eleny sa striedajú všetky herečky súboru, zatiaľ čo mužské postavy vstupujúce do príbehu stelesňuje jediný zástupca opačného pohlavia. Mladí protagonisti sa pridelených úloh zhostujú s vervou a ochotou nielen hrať, ale aj hrať sa. V inscenácii Proti prúdu hosťuje herečka martinského divadla Lucia Jašková. Vzácná je zvláštna súhra medzi mladými hercami a skúsenou herečkou,

ktorá na javisko prináša akýsi element pokoja a usporiadanosť. Jašková sa svojej úlohy zhostuje s pokorou a prispôbuje sa projektu tak, aby na javisku nevytŕčala. Osadenstvo súboru ju na oplátku prijíma medzi seba s absolútnou prirodzenosťou. Aj to je jeden z dôvodov, prečo inscenácia tak dobre funguje.

Práve spomínaná hravosť je zároveň reálnym kľúčom pre prerozprávanie životných osudov autorky knihy Moje deti. Javisko lemujú nízke kôpky kníh, ktoré nám pripomínajú, že budeme sledovať príbeh intelektuálky. Uprostred stojí veľká drevená posteľ, ktorej rám neukrýva matrac, ale ako sa neskôr ukáže, tvorí pieskovisko – ktoré akcentuje

detskú hru. Piesok nám pripomína pominulosť ľudského osudu, reprezentuje požiar, ktorý zachváti šoltéssovský dom, je priestorom pre prekárane sa detí a mnohé iné.

Náladu dotvára jemná hudobná linka Martina Geišberga, ktorej úloha je umocnená v dramatických momentoch deja. V inscenácii Proti prúdu sa dramatické – priam tragické, plynulo strieda s úsmevným. Aj v tom spočíva sila inscenácie – v schopnosti postihnúť prirodzenú ambivalentnosť života. Hoci z dejín literatúry vieme, ako sa Šoltéssovej príbeh končí, predsa nás však jeho javisková podoba dokáže opätovne dojímať. Veľmi.

ZUZANA GALKOVÁ

PRECHÁDZKY JAROM

(rozhovor s tvorcami)

Divadelný súbor Elenky z Mudroňky je ako o sebe píše klasický-neklasický. Vznikol špeciálne kvôli inscenácii Proti prúdu, aby rozprával príbeh veľkej Slovenky Eleny Maróthy Šoltéssovej. Na rozhovor som si zavolať Evu Olhovou, pretože ju mám rád. Nemá na mňa veľa času. Hneď uteká domov do Martina, pretože sa musí učiť na koncoročné písomku z matiky.

Čítal som v bulletíne, že ste ako súbor vznikli veľmi netradične. Že niekto niekoho oslovil a potom oslovili ešte niekoho a ten doniesol ostatných. Mám v tom trochu hokej. Vysvetli mi, prosím, ako to bolo.

Za prvotný nápad môžeme vďačiť Turčianskemu kultúrnemu stredisku, ktoré chcelo spraviť inscenáciu na výročie založenia Živeny. Oslovili dramaturgičku Zuzanu Palenčíkovú a tá oslovila Pavlínu Musilovú, ktorá je naša režisérka a nás hercov si povyberala zo ZUŠ-ky. Na inscenácii sme spoločne pracovali niekoľko mesiacov počas víkendov. Obetovali sme jej kopec svojho voľného času.

Ako veľmi poznačila vašu inscenáciu corona?

Inscenácia vznikla v roku 2019 a stihli sme to len tak tak. Ak si dobre pamätám, premiéru sme mali v decembri. Stihli sme ešte nejaké dve reprízy no a v marci všetko zavreli. Vznik

inscenácie nám teda corona neovplyvnila, ale nedovolila nám ju hrať, keď bola hotová. Takže teraz ju konečne začíname hrávať a ukazovať divákovi. Joj, a ešte corona ovplyvnila inscenáciu po kostýmovej stránke, pretože nám po tej dvojročnej pauze boli zrazu malé všetky sukne aj tričká. Všetky deti boli predtým malé a počas tých dvoch rokov zrazu vyrástli. Takže kostýmy sme museli vymeniť na komplet.

Ty budeš isto vedieť. Povedz mi tak vlastnými slovami, kto to vlastne bola Elena Maróthy Šoltéssová?

Veľká osobnosť. Spisovateľka, matka a veľmi dôležitá súčasť Živeny, ktorú niekoľko rokov viedla. My sa dnes snažíme túto myšlienku posúvať ďalej. Snažíme sa šíriť povedo-

mie, aby sa o nej vedelo, že by sme sa o nej mali učiť, a že je veľmi podstatná osobnosť v slovenských dejinách.

Vy ste túto inscenáciu ale už na Scénickej žatve hrali.

Áno, hrali sme ju na Žatve vlani. FEDIM sa vtedy nekonal a my sme tak automaticky postúpili na Scénickú žatvu, ktorá minulého roku bola.

Takže ak sa vám podarí postúpiť, dáte si na Žatve reprízu?

Vlastne vôbec neviem, ako to s nami bude. Ale nám na tom nezáleží. My sme si do Tisovca prišli hlavne zahrať a bolo to super.

ŽIF

ĽUDSKOSŤ

Rutger Bregman a kol. – Nikola Jankovychova – DS LeT pri ZUŠ J. Rosinského – Nitra

OTÁZKY SPOZA IGELITU

Ľudskosť divadelného súboru LeT je nepo-
chybné tým vzácnym typom predstave-
nia, ktoré diváka nenechá chladným a nezau-
jatým, pretože pred neho kladie otázky, ktoré
sa ho, či chce, či nechce, bytostne dotýkajú.
Je človek vo svojej prapodstate dobrý, alebo
zlý? Ak je dobrý, ako sa mohol v minulosti do-
pustiť toľkých ohavností, ktoré aj dnes stále
nachádzajú živnú pôdu a opakujú sa, bez
toho, aby sa dokázal poučiť? Na druhej stra-
ne, ak je podstata človeka, ako konajúcej by-
tosti beznádejne skazená, ako je možné, že
poznáme toľko príbehov ľudí schopných sa
obetovať pre druhých, plných osvietenstva a
lásky, ktorú nielen hlásajú, ale aj praktiku-
jú? Takto vedľa seba postavené otázky nás v-
hľadávajú do logickej pasce, kedy racionálne úvahy
zlyhávajú a argumenty často končia v slepej
uličke. Je v nich uložených toľko vrstiev a pro-
tirečivých tendencií, že si musíme pomáhať
zjednodušeniami, ktoré nás unášajú k ne-
uspokojivým výsledkom. Je to rovnako tak
vzrušujúci ako mučivý proces patriaci k dob-
rodružstvu myslenia a pátraniu po tom, kto
vlastne sme.

PRECHÁDZKY JAROM

(rozhovor s tvorcami)

*Svet je plný naivných rojkov, bláznov, zopsu-
tých osudov a na zoznam katastrof už nepo-
stačuje ani čínska abeceda. Len jeden fenomén
nás môže zachrániť: Ľudskosť. A práve tú nám
pripomenulo nitrianske púpa LeT vzniknúcšie
iba pre dané potreby. Alebo?*

**Ste stelesnením zázraku, pretože ste jeden
z mála kolektívov, ktorý vznikol za posled-
né obdobie. Čo bolo hnacím impulzom?**

Lea: S režisérkou Nikolou som predtým
spolupracovala na umeleckom prednese. Už
vtedy nás naša tvorba bavila a chceli sme
ju posunúť ďalej. Pôvodne sme vypracovali
námet pre monodrámu, no chceli sme doň
zakomponovať aj tanečné prvky. Režisérka
preto zavolať svoju sestru Tanču a zistili sme,
že nám to vo dvojici ide lepšie.

Tatiana: Ja sa snažím ísť skrz pohyb a Lea
pomocou slova. Uvažovali sme o tom, že by
som v predstavení aj rozprávala, ale nakoniec
som ostala nemá. Hoci učím tanec, s divad-
lom mám pramálo skúseností.

Lea: Ja sa divadlu venujem už piaty rok,

Inscenátorky prestavenia vybrali z knihy
Rutgera Bregmana, ktorá v roku 2020 vyšla
v slovenskom preklade, chirurgicky presné
pasáže, ktoré nám dilemu o postate homo
sapiens zadefinujú, ale nevyriešia. Sugestívne
a divadelne pritažlivé stvárnené a priblížené
slávne psychologické experimenty zo šesť-
desiatych rokov, hovoriace o ľudskej slabos-
ti, manipulovateľnosti a temných prúdoch,
ktoré v sebe človek ukrýva, sú vzápätí vecne
spochybnené tým, že sú sami v istej miere
manipuláciou. Ostávame na chvíľu zmätení
a pýtame sa v panike, kde je vlastne pravda?
Odpoveď, ktorú dostávame, nás nemilosrdne
obracia k sebe. Hranica medzi dobrom a zlom
prebieha cez každého z nás. Indiáni hovoria,

že máme v sebe dobrého a zlého vlka. A je na
nás, ktorého krmíme.

Zážitok, ktorý nám ponúkajú dve mladé
dámy na javisku tak spája základné atribúty
dobrého divadla. Nemoralizuje, nevnučuje,
nepoučuje. Vyvoláva otázky a pochybnosti,
núti nás uvažovať a nahliadať do vlastného
vnútra. Robí to pritom esteticky pôsobivým
a neodbytné naliehavým spôsobom.

P.S. Jediné, čo ma na predstavení vyru-
šovalo, bol maliarsky igelit, ktorý je pre mňa
skôr rušivým, ako ozvlášťujúcim prvkom.
Možno by som bol bez neho zafrkaný tým, čo
sa z javiska valilo do hľadiska, omnoho viac.
Ktovie.

DUŠAN VICEN

bola som súčasťou iných súborov.

**Tušili ste už od začiatku, aký výsledný javis-
kový tvar nakoniec spolu uvaríte?**

Tatiana: Predstavenie je o psychologick-
kých experimentoch, no samé bolo poriad-
nym experimentom. Šli sme naslepo metó-
dou pokus-omyl. Navzájom sme sa dopĺňali,
negovali, skúšali.

Lea: Na prvej skúške sme nemali nič
okrem igelitu.

Tatiana: Všetko bola intuícia. Len sme ve-
deli, že chceme nejako spojiť pohyb a slovo.
Avšak ani sme nepátrali po žiadnych inšpirá-
ciách.

A čo téma ľudskosti? Ako nazeráte na ňu?

Tatiana: Osobne v podstate súhlasím
s tým, čo predstavenie tlmočí a možno aj pre-

to sa mi tak dobre hrá. Svet je plný krutosti
a špiny. V závere však hovoríme, že nemusí
byť takto jednoznačný a je len na nás ako si
ho nastavíme a ovplyvníme.

Lea: Počas skúšania som si uvedomila, ako
často ako ľudia myslíme na zlé veci. Pandémia
a súčasná situácia to iba zhoršila.

Tatiana: Áno, ľudia sú zlí, ale existuje aj
dobro. A naňho by sme sa mali zamerať.

**V bulletin fatalisticky konstatujete, že ten-
to váš debut plánuje byť aj tvorivým epita-
fom. Ako vás môžem presvedčiť o opaku?**

Lea: No dobre, režisérka už voľačo vymýš-
ľa. Veľmi sme si totiž sadli, umelecky aj ľudsky
a bolo by nám ľúto to rozpustiť.

Nikola (režisérka z dialky uzatvára): Mož-
no aj začneme robiť nábor.

Vy tajnostkárky...

MOL

Scénická žatva 100 BUDE VEĽKOLEPOU OSLAVOU NAJSTARŠIEHO FESTIVALU OCHOTNÍCKEHO DIVADLA

100

Pred 100 rokmi sa v Martine začala tradícia súťaží ochotníckych divadiel, ktorá prežila vojnu, striedanie režimov, zmeny názvov aj celosvetovú pandémiu. Vrcholný festival tých najúspešnejších ochotníckych predstavení a umeleckého prednesu Scénická žatva bude na prelome augusta a septembra sláviť sté výročie svojho vzniku.

Národné osvetové centrum v tomto výnimočnom roku uvedie v Martine okrem víťazných ochotníckych inscenácií inscenácie zahraničných a profesionálnych divadelných kolektívov, ale aj tri divadelné výstavy, tvoriace dielne s profesionálnymi lektormi či letné divadelné kino. Úplnou novinkou bude udeľovanie individuálnych ocenení najlepším ochotníckym tvorcom. „Chceli sme na festival vrátiť nejaký spôsob oceňovania výkonov, ale aby nedošlo k nezdravej rivalite, porota

nebude vyberať absolútneho víťaza festivalu. Rozhodli sme sa vytvoriť ochotnícke Oskary, ktoré môže získať najlepší herec, režisér, scenograf, dramaturg či hudobník. Ich názov aj to, ako budú tieto ceny vyzerieť, je zatiaľ tajomstvom,“ vysvetlil programový riaditeľ festivalu Matej Moško.

Súčastou programu bude aj slávnostný galavečer k 100. výročiu festivalu. Oceňovaný režisér Jozef Krasula pripravuje zábavný, ale aj poučný spomienkový program plný vzácných hereckých a divadelných osobností. „Je to vlastne už tretí slávnostný galaprogram, ktorý pre nás Jozef Krasula pripravil. Pre pandémiu sa prvé dva v roku 2020 a 2021 nemohli uskutočniť. Verím, že tentoraz sa nám už nič nepostaví do cesty a na tomto galaprograme sa naozaj všetci stretneme a oslávime storočnicu Žatvy,“ doplnil Erik Kriššák, riaditeľ Ná-

rodného osvetového centra.

Do príprav stého ročníka Scénickej žatvy sa zapojilo aj celé mesto Martin. V pláne sú koncerty divadelných hudobníkov, umelecké trhovisko či pouličné divadlo, ktoré na celý týždeň naplnia mesto umením. Zabavia sa aj najmenší diváci, pre ktorých Turčianske kultúrne stredisko pripravuje detské divadelné dielničky a detské predstavenia.

Festival Scénická žatva je vrcholnou prehliadkou ochotníckeho divadla, na ktorej sa predstavia najúspešnejšie ochotnícke divadelné súbory a recitátori – víťazi postupových súťaží Belopotockého Mikuláš, Zlatá priadka, FEDIM či Hviezdoslavov Kubín. Festival organizuje Národné osvetové centrum.

Program a ďalšie informácie o festivale nájdete na: www.scenic kazatva.eu a na facebookovej stránke Scénická žatva. **NOC**

foto: niekto z Liptovského kultúrneho strediska

Vznik slovenského plagátu je úzko spätý so vznikom ochotníckeho divadla. Preto sa práve plagát k tejto výstave stáva svedectvom doby, v ktorej bol vytvorený. Výber vizuálov, ktorý divák môže vidieť v nadrozmernej mierke, je výsledkom kurátorských úvah a rozsiahleho archívneho výskumu. Tvorí ukážku celého spektra foriem, osobností a hodnôt, ktoré formovali Scénickú žatvu, ako ju poznáme dnes.

Autor výstavy v spolupráci s Národným osvetovým centrom ponúka alternatívny spôsob čítania histórie festivalu pomocou média plagátu za významný časový úsek 100 rokov. Výstava opúšťa interiér a vstupuje do verejného priestoru, kam plagát napokon aj patrí. Architektúra výstavy pracuje s interiérom a exteriérom objektov, ktoré vytvárajú veľkorysý prezentačný priestor a zároveň umožňujú divákovi vstúpiť do kontextu jednotlivých období. Výstava je prezentovaná putovnou formou v Bratislave, Liptovskom Mikuláši, Dolnom Kubíne a Martine.

NOC

Čo dokvitne na Belopoťák

LIPTOVSKÉ KULTÚRNE STREDISKO V LIPTOVSKOM MIKULÁŠI
V ZRIAĐOVATELSKEJ PÔSOBNOSTI ŽILINSKEHO SAMOSPRÁVNÉHO KRAJA
A NÁRODNÉ OSVETOVÉ CENTRUM

BELOPOTOCKÉHO MIKULÁŠ

9.-12. JÚN 2022

47. CELOŠTÁTNÁ POSTUPOVÁ SÚŤAŽ A PREHLIADKA NEPROFESIONÁLNEHO DIVADLA DOSPELÝCH

9. JÚN 2022 ŠTVRTOK

17:00
DOM KULTÚRY – VEĽKÁ SÁLA
Gbelské ochotnícke divadlo GBELÍK,
Gbely
ČERVENÉ ŠATKY/85'
Réžia: Radoslav Irša

19:00
DOM KULTÚRY – KLUBOVÁ SCÉNA
Bardejovské divadlo,
Bardejov
SÁM NA JAVISKU/60'
Réžia: Jozef Jenčo

10. JÚN 2022 PIATOK

09:00
DIERA DO SVETA
– KULTÚRNE CENTRUM,
NÁMESTIE OSLOBODITEĽOV 1
DISKUSNÉ FÓRUM
– rozborový seminár
súťažných predstavení

14:30
KULTÚRNY DOM PALÚDZKA
Divadlo pri fontáne, Michalovce
SAMKO TÁLE/60'
Réžia: Jelka Timková
a Helena Andreeva

16:00
DOM KULTÚRY – VEĽKÁ SÁLA
**SLÁVNOSTNÉ OTVORENIE
47. ROČNÍKA
CELOŠTÁTNEJ PREHLIADKY**

16:30
DOM KULTÚRY – VEĽKÁ SÁLA
dNO, Námestovo
HRA NA BOHA/50'
Réžia: Lukáš Kubík

18:00
DOM KULTÚRY – KLUBOVÁ SCÉNA
RosArt / divadelné štúdio, Ružomberok
O.Y.E.P./70'
Réžia: Marianna Stančoková

19:30
ZUŠ J. L. BELLU, PIŠŤUTOVA ULICA
Divadlo APOSTROP, ZUŠ J. L. Bellu,
Liptovský Mikuláš
KONTRA/90'
Réžia: Ján Kuráň
naplnená kapacita hľadiska

21:30
ZUŠ J. L. BELLU, PIŠŤUTOVA ULICA
Divadlo APOSTROP, ZUŠ J. L. Bellu,
Liptovský Mikuláš
KONTRA/90'
Réžia: Ján Kuráň
obmedzený počet divákov 40

11. JÚN 2022 SOBOTA

09:00
DIERA DO SVETA
– KULTÚRNE CENTRUM,
NÁMESTIE OSLOBODITEĽOV 1
DISKUSNÉ FÓRUM
– rozborový seminár
súťažných predstavení

13:00
DOM KULTÚRY – VEĽKÁ SÁLA
Tri body na ceste, Levice
PALACH/90'
Réžia: Renata Jurčová
aréna na javisku

16:30
DOM KULTÚRY – KLUBOVÁ SCÉNA
DEMOscéna, Trnava
ČO OHLADOM ČOHO/45'
Réžia: Matej Feldbauer

18:30
DOM KULTÚRY – VEĽKÁ SÁLA
Divadelný súbor MAKYTA, Púchov
BIEDERMANN A PODPALAČI/120'
Réžia: Ľubomír Bukový

21:00
DOM KULTÚRY – KLUBOVÁ SCÉNA
DISK, Trnava
STAYIN'ALIVE/75'
Réžia: Blaho Uhlár

22:30
ŽUPNÝ DOM – ÁTRIUM,
DIERA DO SVETA
– KULTÚRNE CENTRUM
**DIVADELNÁ ZÁBAVA A KONCERT
TOMÁŠA POHORELCA**
len pre účastníkov prehliadky

12. JÚN 2022 NEDEĽA

09:00
DIERA DO SVETA
– KULTÚRNE CENTRUM,
NÁMESTIE OSLOBODITEĽOV 1
DISKUSNÉ FÓRUM
– rozborový seminár
súťažných predstavení

10:30
DOM KULTÚRY – KLUBOVÁ SCÉNA
Divadlo RAMAGU, Spišská Stará Ves
MEDVEĎ A PYTAČKY/80'
Réžia: Vlado Benko
predstavenie s 15 min. prestávkou

13:00
KULTÚRNY DOM PALÚDZKA
Divadlo Hubová, Hubová
VŠETKO NAOPAK/90'
Réžia: Zdenka Jarošová

15:00
DOM KULTÚRY – KLUBOVÁ SÁLA
Divadelný súbor HVIEZDOSLAV,
Spišská Nová Ves
KAR/60'
Réžia: Albin Medúz

16:15
DOM KULTÚRY – MIESTNOSŤ
PRI VEĽKEJ SÁLE
DISKUSNÉ FÓRUM
– rozborový seminár
súťažných predstavení

17:30
DOM KULTÚRY – KLUBOVÁ SÁLA
**SLÁVNOSTNÉ VYHLÁSENIE
VÝSLEDKOV**

VSTUP NA PODUJATIE ZDARMA.

Počas trvania festivalu budú prebiehať
pre prihlásených účastníkov
2 vzdelávacie aktivity:

**WORKSHOP ZÁKLADY HERECKEJ
TVORBY**
Lektor: Ján Mikuš

**DIVADELNÝ KURZ
TVORBA DIVADELNEJ INSCENÁCIE**
Lektori: Jozef Krasula, Peter Pavlac,
Patrik Lančarič

VYPUČUJTE SLOVO POROTCOVO

ĽUDSKOSŤ

DS LET ZUŠ J. ROSINSKÉHO NITRA

Dušan: Môj osobný problém s vaším predstavením je len ten, že tam používate ten igelit. Akože, on má v istom zmysle svoje čaro, ale keďže som nedávno doma vymaľoval tak viem, čo je to za igelit. Trošku to vo mne prebúdza tú maliarsku fóliu.

Marina: Je pravda, že igelit sa pre istý druh divadla generácie vyčerpal, ale myslím si, že táto nová generácia divadelníkov má plné právo igelit znovuobjaviť. Scénograf Mišo Lošonský rozprával, že by určite mala vzniknúť diplomová práca na tému: Využitie a dôležitosť sáčku a igelitu v novodobom divadle.

Alenka: Ja neviem ako začať, pretože ja mám ku vám úplne prázdny papier. Ale vo vnútri som plná.

Dušan: Pobavilo ma, keď som si pozeral váš bulletin, a keď ho takto preložím tak je tu napísané že: „Ľudskosť – vhodné od 15 rokov.“ Takže do pätnástich rokov môžete byť kľudne neľudský.

KLAMÁRKA

DS DRIM ZUŠ J. ROSINSKÉHO NITRA

Alenka: Chcem vám povedať, že nám celá tá vaša ZUŠ-ka dávate poriadne zabráť. Ja som sa normálne sama seba pýtala: Netrápia tam už moc tie deti v tej Nitre? Sú v pohode? Vedia byť aj veselí, aj šťastní? Rozmýšľala som či im nerozdám nejaký anonymný dotazník.

Dušan: Nevieť či som to dobre odčítal, že tá ružová scéna sú akože tie sny? Má to zobrazovať ten svet na ružovo? Lebo celé to bolo také ružové až sa mi zdalo, že to predstavenie sponzoruje Zvolenský jogurt.

Zuzana: Ja okrem toho, že som včera stratila súdnosť tak som niekde stratila aj poznámky. Tak som si ich pár teraz rýchlo načrtla.

Marica: Dorit vlastne vypočúvala Nufar a Nufar sa jej snažila povedať tú pravdu, a počkajte, vlastne nie, veď to bola Avišaj tuším. Trošku som sa stratila vo vlastnej inscenácii...

PIXELOIZMUS

DS LANO PRI ZUŠ J. KRESÁNKA V BRATISLAVE

Martina: Na začiatku robíte s divákmi taký prieskum o používaní mobilov a potom nám povieť výsledky, ktoré sú samozrejme alarmujúce, lebo kto sa vlastne neprihlásil každý krát, tak už je v nejakej rizikovej skupine. Ja som v prieskume skončila v druhej najhoršej kategórii a podľa vášho prieskumu by som mala vyhľadať odbornú pomoc.

Martina: Na základe vášho predstavenia som sa v redakcii pýtala kolegov, že či keď mobil spadne do vane, či môže niekoho zabiť. Herec zo súboru: Ale veď bol v nabíjačke.

Martina: Áno, ale povedali mi chalani, že v tej nabíjačke je iba nejakých 5 voltov a že by sa nič nestalo. Tak teraz nevieme, no. Ale rozhodne to nebudeme skúšať!

Dušan: Sú vedecké štúdie o tom, že my, ako ľudia, kvôli mobilom strašne chradneme, pretože si za nás pamätajú veci a naša pamäť sa už tak nerozvíja. Možno toto je tá nadstavba, čo by sa tým ešte dalo povedať, že s tým telefónom nestrácame len čas, ale aj mozog.

Zuzana: Mňa na tom baví najmä to, že v tejto chvíli tento rozbor trvá dlhšie než samotná inscenácia.

Martina: Ten mobil je nebezpečný hlavne za volantom. Ja napríklad viem, že niekde vo svete už normálne majú dopravné značky, ktoré upozorňujú na ľudí s mobilom, že „POZOR!“ tuto je zvýšené riziko týchto zombíkov, ktorí nepozerajú na cestu ale do mobilu.

Kamil: Ja som si spomenul na Petra Scherhaufera, ktorý veľmi veľa cestoval. Chodil takou červenou embéčkou a veľmi dlhé štreky. A tým, že on bol taký knihomol tak on mal normálne knihu položenú na volante a čítal. Od Brna až niekam na východ Slovenska takto prečítal veľa kníh.

Zuzana: Tak to sa pekne dožil.

Kamil: Ale tak to bolo ešte za komunizmu, vtedy tých áut nebolo veľa. Vtedy sa dalo prečítať aj dve kapitoly z Bulgakova a nestretnúť iné auto.

Kamil: Na mňa to pôsobilo tak, že som sa dokonca potom aj bál otvoriť telefón. Nechcel som pôsobiť ak ten, ktorý je na ňom závislý. Tak som ho nechal nech si zvoní a hovorím si: „Kamil, tvár sa ako intelektuál.“

PROTI PRÚDU

DS ELENKY Z MUDROŇKY ZUŠ MARTIN

Hanka (študentská porota): Jediné, čo ma vyrušovalo, boli vaše tričky, pretože väčšinu času som sa sústredila na to, že som sa snažila zistiť, kto má na ňom dokončené aké Ečko. Zuzana: Ja som si pri pohľade na tie Ečka uvedomila, že už som nebola tri roky u očné- ho a asi by tam bolo treba zbehnúť.

Zuzana: Vy ste pre mňa dôkazom toho, že sa to dá aj dobre. Pretože často sa stáva, že keď sa inscenuje niečo z našich dejín, tak to býva taká predposratá, pietna nuda. Celé je to také: len aby sme niekoho neurazili, aby tie bustičky stáli na tom bronzovom piedestáli. A toto vôbec nie je váš prípad.

Zuzana: Prichádzajú tam aj momenty odľahčenia ako napríklad ten brilantný úsmev na tému telesné tresty. Ja mám síce iba synovca, deti nemám, ale aj ako teta... (Zuzana nasadí brilantný úsmev) viem že to zenbudhistické úsilie, ktoré sa každý rodič snaží nadobudnúť, je nedosiahnuteľná meta.

ŽIF

foto: Samo Trnka

Festival finančne podporili:

**NÁRODNÉ
OSVETOVÉ
CENTRUM**

**fond
na podporu
umenia**

FESTIVALOVÝ DENNÍK Č. 3

Redakcia: **Samo Trnka** – šéfredaktor a grafik; **Gabriel Žifčák** – redaktor; **Jakub Molnár** – redaktor.
Foto: (ak nie je uvedené inak) **Jakub Jančo**. Náklad: 100 ks. Vydáva Národné osvetové centrum, Bratislava a Gemersko-malohontské osvetové stredisko, Rimavská Sobota.